Žlutá smrt divokým koním nehrozí. Chytrá zvířata se nebezpečné rostlině vyhýbají

29.9.2025 - | Česká krajina

Obavy mezi chovateli koní vyvolává každé léto žlutě zbarvená rostlina starček přímětník. Výrazná bylina je prudce jedovatá nejen pro koně, ale také pro ovce nebo kozy. Toxické alkaloidy, které obsahuje, se zvířatům usazují v játrech, a právě koně mohou i zabít.

V milovické pastevní rezervaci velkých kopytníků však výskyt starčku paniku nevyvolává. „Koně si ho nevšímají, mají dost kvalitní pastvy," uvedla etoložka Kateřina Šandlová z Jihočeské univerzity. Rozšíření nebezpečné rostliny není v milovické rezervaci ojedinělé. „Starček přímětník je v Milovicích plošně rozšířený, často ve vysokých počtech. Na relativně vlhčí pastvině u Milovic místy v některých letech tvoří dominantu," doplnil Miloslav Jirků z Biologického centra Akademie věd a pokračuje: „Pro zvířata žijící v přirozených podmínkách, tedy s možností volby potravy, nenudící se, dostatečně zaměstnaná udržováním sebe a svých blízkých při životě, a zároveň životem v přírodě zkušená, nepředstavuje starček žádné riziko. Podobně je to s třezalkou, šedivkou, javory a dalšími rostlinami, které u chovatelů domácích koní vyvolávají obavy."

Díky výskytu jedovaté rostliny se však v rezervaci vyskytuje i vzácný druh elegantně nápadného, černo-rudého nočního motýla. „Starček přímětník je jedinou hostitelskou rostlinou přástevníka starčkového uvedeného v Červeném seznamu ohrožených druhů ČR. V Milovicích má mimořádně velkou populaci. Jeho výrazné oranžovo-černě pruhované housenky jsou na pastvinách často vidět v horní části rostliny kolem a na květenství. Pestré mimikry přitahující pozornost potenciálních predátorů, si mohou dovolit. Toxické a hořké alkaloidy z hostitelské rostliny, kterou se živí, housenka absorbuje a sama se tak stává pro predátory nepoživatelnou. Proto chce být vidět, aby ji každý z dálky nejen viděl, a hlavně poznal, že ji má ve vlastním zájmu nechat na pokoji. Funguje to na všechny, kromě kukaček, jež na rozdíl od většiny ostatních ptáků loví nejen známé chlupaté housenky, ale také housenky jedovaté, včetně přástevníka starčkového," navázal Miloslav Jirků.

Adaptace zvířat na soužití s nebezpečnými druhy rostlin je jednou z výhod přirozené pastvy velkých kopytníků. „Chytrá zvířata s možností volby se jedovatým rostlinám vyhýbají. Díky tomu se mohou bezpečně pohybovat v rezervaci o stovkách hektarů, kde není možné výskyt nebezpečné vegetace kontrolovat," říká Dalibor Dostál, ředitel ochranářské společnosti Česká krajina, která milovickou rezervaci založila v roce 2015 ve spolupráci s vědci. V anglickém Exmooru, odkud koně pocházejí, popisují vědci i další obdivuhodnou vlastnost těchto zvířat. V případě zdravotního problému vyhledávají léčivé rostliny, které jim ho pomohou překonat.

Na podporu projektů ochrany přírody může veřejnost přispět prostřednictvím portálu pomahamekrajine.cz .

Ochranářská organizace Česká krajina na projektech spojených s ochranou přírody spolupracuje s experty z Biologického centra Akademie věd České republiky, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Karlovy v Praze, Ústavu biologie obratlovců Akademie věd České republiky, Botanické zahrady hlavního města Prahy, Zoo Liberec, České zemědělské univerzity v Praze, Mendelovy univerzity v Brně, Masarykovy univerzity v Brně a dalších odborných institucí.

Projekty návratu a ochrany velkých kopytníků podporuje Akademie věd ČR v rámci programu Strategie AV 21, Záchrana a obnova krajiny, dále společnosti Nadace PPF, Nadace Kooperativa, Nadace Qminers, Nadace Benetheo, E.ON, JRD, CTP, Nadace O, Nadační fond rodiny Malých,

Accace, Nadace Tipsport, ČEPS, Carborundum Electrite, Amanita Design, DARRÉ, Linde, Semix, ProfiG2, Bird & Bird, Hornbach, Printwell, Delta Light Czech, LaNiche, Payton Legal, Projan Service, Bříza & Trubač, advokátní kancelář, Vertue, Beire, Pro živou zahradu, JK Jitka Kudláčková, Nadace ČEZ, Megabooks CZ, Net4Gas, Pivovar Zubr, Cestovní kancelář Periscope Skandinávie, Abrasiv, Hotelová škola Poděbrady, Operační program Životní prostředí, Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Město Milovice, Město Benátky nad Jizerou, American International school ve Vídni, milovická Mateřská škola Kostička, sdružení Přátelé a rodáci Milovic i veřejnost.

Foto: Dalibor Dostál

Housenka přástevníka starčkového uvedeného v Červeném seznamu ohrožených druhů ČR na hostitelské rostlině v milovické rezervaci velkých kopytníků. Foto: Michal Köpping

https://www.ceska-krajina.cz/5568/zluta-smrt-divokym-konim-nehrozi-chytra-zvirata-se-nebezpecne-rostline-vyhybaji